

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2023

6/3-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоғарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

6/3-сан 2023

декабрь

Шөлкемлестіріушілер:

Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендируі Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Ерполат АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Интизар АБДИРИМОВА
Мавлюда АЧИЛОВА
Нуриддин АЧИЛОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Ботир БОЙМЕТОВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Шахло БОТИРОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Умида ИБРАГИМОВА
Лола ИСРОИЛОВА
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Мехри НАРБАШЕВА
Улфат МАҲКАМОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Нуржан МАТЧАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурулло МАРДОНОВ
Шахсанам МАТУПАЕВА

Лобар МУХТОРОВА
Камаладин МАТЯКУБОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Фурқат РАЖАБОВ
Сайёра РАХМОНОВА
Арзы ПАЗЫЛОВ
Барлықбай ПРЕНОВ
Дилшода САПАРБАЕВА
Феруза САПАЕВА
Зайниддин САНАҚУЛОВ
Қаххор ТУРСУНОВ
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Қуанишбек ТУРЕКЕЕВ
Гулноз ТУРАЕВА
Гулмира ТОЖИБОЕВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Дилбар ҚАРШИЕВА
Вохид КАРАЕВ
Дилбар ҚОДИРОВА
Ризамат ШОДИЕВ
Абдушукур ШОҒҚОРОВ
Дилфуза ШАББАЗОВА
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ

Raxmonov A.R. Ta'lim innovatsiyalari va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyati	193
Karomov B.K. O'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik mohiyati	199
Лухманов Д.Б. Миллий анъаналардан фойдаланиш технологиялари асосида касбий-педагогик фаолиятини ташкил этиш муаммосининг назарий ва амалий ҳолати	207
Xalmuxamedova M.A. Talabalarining kasbiy kompetentligini takomillashtirishda mehnatning roli	213
Ismoilova N.S. Talabalarda kreativ faoliyatni rivojlantirishning mavjud holati	219
Жўраев Ш.М. Педагогика олий таълим муассасалари талабаларида рефлексив позицияни ривожлантиришнинг тузилиши ва ўрни ҳамда аҳамияти	225
Жўраев Ш.М. Бўлажак ўқитувчиларда рефлексив позицияни ривожлантириш мезонлари ва кўрсаткичлари ҳамда даражалари	233
Bekqulov Q.Sh., Barakayeva Ch .S. Darsdan tashqari vaqtlarda talabalarining mustaqil ijodiy ish faoliyatini tashkil etish bosqichlari	241
Raxmanova M. Q. Individual o'qitish texnologiyasi asosida o'quvchilarning faolligni rivojlantirish	246
Quyliyeva O.R. Ilk katta sinf o'quvchilariga texnologiya darslarini o'qitishda kasbga yo'naltirish tamoyillarini shakllantirish masalalari	253
Ismailova D. R. Talabalarining axloqiy-madaniy kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari	259
Abdirimova I.K. Klaster modeli asosida o'quvchilar loyihalash faoliyatini shakllantirish	264
Ortiqov O.A. Marketing tadqiqotlaridagi zamonaviy yondashuvlar tahlili	269
Qurbonova M. F. Ixtisoslashtirilgan maktablarning tashkil etish zarurati	273
Исманова М.А. Талабаларда ижодий-креативлик сифатларини ривожлантириш	277
Bekturdiyev Q.B. Ta'limda boshqaruv tizimi samaradorligini oshirishning o'ziga xos xususiyatlari	282
Наркабилова Г. К вопросу о потребности формирования цифровой грамотности студентов	286
Боймирзаева Д. Совершенствование механизмов организации и управления процессом формирования социальной креативности у будущих менеджеров образования	290
Юлдашева Г. Развитие профессиональной компетентности у будущих студентов педагогического ВУЗа	294
Умарова Г. Аспекты, заложенные в содержание профессиональных знаний будущих инженеров на основе интегративного подхода	300
Tashpulatov R.Kh., Saidnazarova S.F. Investigation of the quality of additionally acquired knowledge of the learning process	308
Sarsenbaev D. Pedagogical approaches in developing communicative competence	313

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИК ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Melikuzieva M. Talaba-yoshlarning ma'naviy axloqiy tarbiyasini rivojlantirishda Yusuf Xos Hojibning "Qutadg'u blig" asarining tarbiyaviy imkoniyatlari	324
Siddiqov I. Virtual muzeylar va ularning bo'lajak tarix o'qituvchilarida informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishdagi o'rni	330

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Jumanqo'ziyev O'. Informatika fani darsligi dasturlash tillari bo'limlari mazmuni	336
Shirinov F.Sh. Multimedia texnologiyalarini ta'lim sohasida qo'llanilishi	344
Jumanqo'ziyev O'. Umumta'lim mkatablari o'quvchilarining axborot madaniyatini shakllantirishda dasturlash tillarining o'rni	349
Sulaymanova D. Texnik tizimlarda axborot texnologiyalari fanini o'rgatishda web-quest texnologiyasidan foydalanish	357
Yusupov M.R. Ba'zi matnli masalalarni yechish usullari	

INDIVIDUAL O'QITISH TEXNOLOGIYASI ASOSIDA O'QUVCHILARNING FAOLLIGNI RIVOJLANTIRISH

Raxmanova M. Q.

pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent

Tayanch so'zlar: individual, individual yondashish, treningni individuallashtirish, ijodiy rolli o'yinlar, o'qitishni individuallashtirish texnologiyasi, dasturlashtirilgan o'qitish texnologiyasi.

Ключевые слова: индивидуальность, индивидуальный подход, индивидуализация обучения, творческие ролевые игры, методы, технология индивидуализации обучения, технология программированного обучения.

Key words: individual, individual approach, individualization of training, creative role-playing games, technology of individualization of training, programmed teaching technology.

Yosh avlodning har tomonlama kamol topishi jamiyat taraqqiyotini ta'minlovchi asosiy omil bo'lishi bilan bir qatorda uning shaxs sifatida ijtimoiy faollashuvida ham yetakchi o'rin tutadi. O'quvchi shaxsining ijtimoiy faolligi quyidagi ikki jihatga ko'ra muhim ahamiyatga ega: birinchidan, shaxsning jamiyatda o'z o'rnini topishi uchun zamin yaratadi, ikkinchidan esa, uning bilimi, kuch-quvvati, imkoniyati hamda iqtidori jamiyat rivoji yo'lida mehnat qilishga yo'naltiriladi.

Shu jihatdan individual o'qitish texnologiyasi mana shunday turli yondashuvlarning muhim shakllaridan biri hisoblanadi. Individual yondashuv texnologiyasiga yakka tartibda shug'ullanish xususiyati. "Individual" tushunchasi lotincha bo'lib, yakka tartibda yolg'iz va maxsus shug'ullanish ma'nolarini bildiradi. Aynan shu sababli individuallashtirilgan ta'lim shaxsga yo'naltirilgan o'quv va tadqiqot shakli bo'lib, unda har bir ta'lim oluvchi o'quv jarayonida faol ishtirok etadi. Mana shu jihati bilan individual yondashuv muhim ahamiyatga ega. Chunki unda yakka tartibda shug'ullanish, ijtimoiy faolligini oshirish va rag'batlantirish jarayonini tashkil etish tizimini takomillashtirish, o'quvchilarda mustaqillik, ijodiy tashabbuskorlik va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishning yangi pedagogik mexanizmlarini yaratish, ta'lim beruvchilarning uslubiy

yondashuvini kuchaytiradi va ta'lim oluvchilarning o'quv-biluv malakasi asosiy diqqat markazida bo'ladi.

Individual o'qitish texnologiyasining yolg'iz shug'ullanish xususiyati shundaki, unda bir ta'lim oluvchi bilan shug'ullanishda bir necha ta'lim beruvchi yoki ta'limni amalga oshiruvchi jamoa ishtirok etadi. Mana shu yolg'iz shug'ullanish shakli o'quvchilarning qiziqishlari, xohish-istaklari va kasb-hunarga bo'lgan munosabatlarini aniqlashda muhim imkoniyatlarni beradi. Shu sababli pedagogika tajribasida mana shunday yolg'iz tartibda shug'ullanish masalasiga alohida e'tibor berib kelinmoqda.

Ta'limning globallashuvi, o'quv-tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarining samarali qo'llanilayotgani ta'lim muassasalarida, xususan boshlang'ich sinflarda o'qitish sifatining oshishiga sabab bo'lmoqda.

Zamonaviy ta'lim jarayonining faol sub'yektlari o'qituvchi va o'quvchilar bo'lib, ularning hamkorlikdagi faoliyatlari muayyan mavzu doirasida nazariy va amaliy bilimlarni puxta o'zlashtirishiga imkoniyat yaratadi. Ertangi kuniga befarq bo'lmagan, yorug' va farovon kelajakni yosh avlod istiqbolida ko'rgan millat ta'lim-tarbiyaga alohida e'tibor qaratadi. Bilim qanchalik mustahkam bo'lsa o'quvchi dunyoqarashi, tafakkur doirasi shunchalik takomillashadi va rivojlanadi. Shu bois uzluksiz ta'lim tizimining muhim bo'g'ini bo'lgan boshlang'ich ta'limga qo'yilayotgan davlat talablariga muvofiq, o'quv-tarbiya jarayonining samardorligini oshirish, ilm-fanning so'ngi yutuqlarini amaliyotga joriy etish orqali ijodkor, ijtimoiy faol, yuksak ma'naviyatli, mustaqil fikr yurita oladigan, davlat, jamiyat va oila oldida o'z burchi hamda javobgarligini his etadigan shaxsni kamolga yetkazish kabi muhim vazifalarni amalga oshirish nazarda tutiladi.

Keyingi paytlarda ijtimoiy murakkab sharoitlar sababli mamlakatimiz ta'lim tizimiga ta'limning masofaviy va onlayn shakllari joriy etiladi boshlandi. Ta'limning bu shakllari aslida individual yondashuv texnologiyasining asoslaridan hisoblanadi. Unga ko'ra, masofaviy ta'lim imkoniyatlaridan kelib chiqib, butun mamlakat miqyosida har bir ta'lim oluvchi bilan individual shug'ullanish imkoniyatlariga ega bo'linadi. Onlayn shakldagi ta'limda esa bevosita kompyuter, TV, radio kabi texnik vositalarning imkoniyatlariga tayangan holda o'quvchilar bilan vertual ta'limda shug'ullaniladi.

Ta'limning bu shakllari qiziqarliligi va demokratik qadriyatlarga asoslanishi bilan muhim ahamiyatga ega. Individual yondashuv texnologiyasining o'ziga xoslik xususiyatida shuningdek, ta'lim beruvchilarning faol bo'lishi ham taqozo etiladi. Chunki ta'lim beruvchilar o'quv materiallarini avvaldan va yangi ma'lumotlar asosida tayyorlashi, ularni o'quvchilarga o'z vaqtida yetkazishi hamda maxsus testlar vositasida ta'lim oluvchilarning o'zlashtirish darajasini

nazorat qilib borishi muhim hisoblanadi. Shu sababli keyingi paytlarda darsliklarning elektron shakllariga va ularning imkoniyatlariga asosiy e'tibor qaratilmoqda. E'tibor berilsa, individual yondashuv texnologiyasining o'ziga xoslik xususiyatlarida o'quvchi va ta'lim beruvchilarning teng faol bo'lishi diqqat markazida bo'ladi. Bu hol pedagogik tajribalarda muhim omillardan biri sifatida hisobga olib kelinmoqda.

Individual yondashuv texnologiyasining amaliylik xususiyati unda pedagogik va psixologik metodlarning keng hamda uyg'un qo'llanishi bilan belgilanadi. Pedagogik metodlarning tushuntirish, izohlash, sharhlash va yo'naltirish kabi xususiy metodlari individual yondashuv texnologiyasining amaliylik jihatlarini belgilaydi. Psixologik metodlarning ishonitirish, ruhiy ko'niktirish, murakkab holatlardan chiqib ketishga yo'naltirish kabi xususiy metodlari individual yondashuv texnologiyasining amaliy omillaridan hisoblanadi. Shu sababli individual yondashuv texnologiyasida amaliylik xususiyati mavjudligi mazkur texnologiyaning negizlaridan birini tashkil etadi.

Ta'limning globallasuvi, o'quv-tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarining samarali qo'llanilayotgani ta'lim muassasalarida, xususan boshlang'ich sinflarda o'qitish sifatining oshishiga sabab bo'lmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonining faol sub'yektlari o'qituvchi va o'quvchilar bo'lib, ularning hamkorlikdagi faoliyatlari muayyan mavzu doirasida nazariy va amaliy bilimlarni puxta o'zlashtirishiga imkoniyat yaratadi. Ertangi kuniga befarq bo'lmagan, yorug' va farovon kelajakni yosh avlod istiqbolida ko'rgan millat ta'lim-tarbiyaga alohida e'tibor qaratadi. Bilim qanchalik mustahkam bo'lsa o'quvchi dunyoqarashi, tafakkur doirasi shunchalik takomillashadi va rivojlanadi. Shu bois uzluksiz ta'lim tizimining muhim bo'g'ini bo'lgan boshlang'ich ta'limga qo'yilayotgan davlat talablariga muvofiq, o'quv-tarbiya jarayonining samardorligini oshirish, ilm-fanning so'ngi yutuqlarini amaliyotga joriy etish orqali ijodkor, ijtimoiy faol, yuksak ma'naviyatli, mustaqil fikr yurita oladigan, davlat, jamiyat va oila oldida o'z burchi hamda javobgarligini his etadigan shaxsni kamolga yetkazish kabi muhim vazifalarni amalga oshirish nazarda tutiladi.

Ma'lumki, o'quvchining mavjud imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishni ta'minlash – zamonaviy o'quv jarayonida jadallashib borayotgan ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning talabidir. Bu borada individual o'qitish texnologiyalari muhim ahamiyat kasb etadi. Unda o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda individual yondashish asosida o'qitish yo'llari, usullari tanlanadi va turli o'quv-uslubiy, psixologik, pedagogik hamda tashkiliy boshqaruv tadbirlari orqali amalga oshiriladi. Tahsil oluvchining mavjud shaxsiy imkoniyatlarni ro'yobga chiqarishini taminlash, zamonaviy o'quv jarayoniga qo'yiladigan jadallashgan ilmiy-

texnikaviy taraqqiyotining talabidir. Bunga individual va individuallashtirilgan o'qitish orqali erishish mumkin:

Individual o'qitish – bu o'quv jarayonining tashkil etishning shakli bo'lib, bunda pedagogtahsil oluvchilar bilan yakka-yakka shug'ullanadi, tahsil oluvchi o'quv vositalari(kitoblar, kompyuter va h.k.) yordamida uzluksiz mustaqil ta'lim oladi. Individual yondashish – bu pedagogik prinsipga ko'ra, pedagogik jarayonda pedagogningtahsil oluvchilar bilan o'zaro munosabati, ularning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda quriladi va butun guruh hamda har bir alohida tahsil oluvchining rivoji uchun psixologik-pedagogik muhit yaratiladi. Individuallashtirilgan o'qitish maqsadi - bunday o'quv jarayonini tashkil etishda individual yondashish asosida o'qitish yo'llari, usullari, sur'ati tanlanadi va turli o'quv-uslubiy psixologik-pedagogik hamda tashkiliy boshqaruv tadbirlari orqali ta'minlanadi. Individual o'qitish texnologiyasining afzalligi – pedagogik jarayonning o'quvchi qobiliyatlariga moslashuvchanligi imkoniyatidir. Bunda o'quvchini bilim olish darajasining doimiy monitoringi amalga oshiriladi, zaruriy tuzatishlar kiritish natijasida maqbul pedagogik jarayon tashkil etiladi va o'ziga xos individual yondashuvga amal qilinadi.

“Individual yondashish – bu pedagogik tamoyilga ko'ra, pedagogik jarayonda o'qituvchining o'quvchilar bilan o'zaro munosabati, ularning shaxsiy xususiyatlarinihisobga olgan holda quriladi va butun guruh hamda har bir alohida o'quvchining rivoji uchun psixologik-pedagogik muhit yaratiladi.

Treningni individuallashtirish deganda quyidagilar tushuniladi:

1) o'quv jarayonini tashkil etish, unda usullar, uslublar, o'rganish tezligi talabalarning individual xususiyatlari bilan belgilanadi, har bir o'quvchining potentsial imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish uchun sharoit yaratishga imkon beradi;

2) turli o'quv-uslubiy, psixologik, pedagogik va tashkiliy-boshqaruv individual yondashuvni ta'minlaydigan hodisalar. Individual ta'lim texnologiyalari shaxsga yo'naltirilgan ta'limning bir turi bo'lib, uning o'ziga xos quyidagi jihatlari mavjud:

– o'quvchining o'qitish jarayonidagi muvaffaqiyatini ta'minlovchi omillar (o'quvchilarning fikrlash, tafakkur qilish, ko'nikma va malakalarni egallashdagi xatoliklar.

Individual ta'lim texnologiyasi – ta'lim jarayonida o'qituvchining faqatgina bir nafar o'quvchi bilan yoki o'quvchining ta'lim vositalari (adabiyotlar, kompyuter, televideniye, radio va b. axborot texnologiyalar) bilan o'zaro hamkorligi asosida o'quv materiallarining o'zlashtirilishini ta'minlashga yo'naltirilgan ta'lim.

3 Mazkur o'qitish texnologiyasini amaliyotga tatbiq etishda individual o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratiladi. Chunki o'quv

topshiriqlari yordamidagina o'quvchilarda mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyati rivojlanadi.

4-topshiriq. "Gap tuz" o'yini. Ushbu o'yinda o'qituvchi doskaga mavzudan kelib chiqib 5 yoki 6 ta so'zlar yozib qo'yadi. O'quvchilar mustaqil ravishda shu so'zlar ishtirokida hikoya tuzadilar. Hikoya tuzish jarayonida o'quvchilarning og'zaki bog'lanishli nutqi, lug'at boyligi ortishi bilan birgalikda, gaplarni to'g'ri tuzish, tovushlarni to'g'ri tashkil qilish va mustaqil fikrlash malakasi shakllanadi.

O'quvchilarning vaqt-vaqti bilan rag'batlantirib turilishi, ularning o'ziga bo'lgan ishonchni yanada ortishiga sabab bo'ladi. Misol uchun: 3-sinf "O'qish" darsligining "Tinchlik va do'stlik bo'lsin barqaror" bo'limidagi "Tinchlik ko'chasi" va "Ahillik ko'chasi" (Kavsar Turdiyeva) she'rini olaylik.

1. Hech qachon, tegmasin, tinchlik, ko'z, osoyishtaligimizga, va;
Javobi: Tinchlik va osoyishtaligimizga hech qachon ko'z tegmasin.

2. Joyda, qiladi, bor, ahillik, hamisha, hukmronlik, tinchlik;
Javobi: Ahillik bor joyda hamisha tinchlik hukmronlik qiladi.

3. Yumushing, elga, chunki, hashar, bitmay, yarashar, yumushing, qolmas.

Javobi: Bitmay qolmas yumushing, chunki hashar elga yarashar. Respublikamiz ta'lim sohasidagi islohotlar samarali omillaridan keng ko'lamda foydalanish, bu jarayon qatnashchilari orasida ongli hamkorlik munosabatlarini yo'lga qo'yish, o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlari va milliy mentalitetini hisobga olishni taqozo qiladi. Bu xayrli ishga Respublikamiz olimlari va amaliyotchilari ham baholi qudrat o'z ulushlarini qo'shmoqdalar. Masalan, R.J.Ishmuhammedov ishlarida: klaster (tarmoqlar), 3x4, blits-o'yin metodlari; intervyu, iyerarxiya, muloqot, boshqaruv, bumerang texnikasi; talaba, o'qituvchi shaxsi treningi; murakkab vazifalarni qo'llash, aqliy hujum, skarabey, veyer, FSMU, sinektik muammoli o'qitish, ijodiy masalalarni hal qilish, tarozi, yelpig'ich, individual o'qitish, mualliflik texnologiyalarining mohiyati, ularning qo'llanish hollari yoritilgan. N.Sayidahmedovning umumiy tahriri ostida nashr ettirilgan "Yangi pedagog texnologiya: tahlil, ta'rif, mulohazalar" (o'qituvchilar uchun metodik tavsiyalar) nomli ishda: yozma bahslar, aqliy hujum, kichik guruhlarda ishlash, ajurli arra, 6x6x6, qarorlar shajarasi, rolly o'yin, bahs-munozara, o'zing uchun qulay joy tanla kabi metodlaridan foydalanish bayon etilgan.

N.N.Azizxo'jayevaning "Pedagogik texnologiya va pedagogi mahorat" (barcha mutaxassislik magistratura yo'nalishlari uchun o'quv qo'llanma) nomli ishida muammoli o'qitish texnologiyasi, o'yin texnologiyasi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi metodlar, mualliflik texnologiyasi, shaxsga e'tibor qaratish asosidagi pedagogik texnologiya, o'qitishni intensivlashtirish yoki jadallashtirish texnologiyasi, o'quv jarayoninin samarali boshqarish va tashkil etish asosidagi pedagogik texnologiyalar, o'qitishni differensiallashtirish,

o'qitishni individuallashtirish texnologiyasi, dasturlashtirilgan o'qitish texnologiyasi kabilar yoritilgan.

J.G'.Yo'ldoshev, S.A.Usmonovlar: klassik ma'ruza, texnik vositalar yordamida o'qitish, maslahatchilik tizimi, darslik bo'yicha o'qitish, kichik guruhlar tizimi, kompyuter yordamida o'qitish, repititorlik tizimi, dasturlashtiriladigan boshqaruv, avtoritar, didaktik yo'naltirilgan, ijtimoiy yo'naltirilgan, antropologik yo'naltirilgan, pedagogik yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan, insonparvarlikka va shaxsga yo'naltirilgan, hamkorlik texnologiyalariga yo'naltirilgan, erkin tarbiyaga yo'naltirilgan, ezoterik ta'lim va tarbiyaga yo'naltirilgan, dogmatik, reproduktiv metod; tushuntirish, ko'rgazmali; rivojlantiruvchi ta'lim; muammoli, izlanishli; ijodiy metod; dasturlashtirilgan ta'lim metodi; dialogli metod; o'yin metodi; o'z-o'zini rivojlantiruvchi ta'lim metodi; axborotli (kompyuterli) metodi; hozirgi an'anaviy ta'lim; shaxsga yo'naltirilgan pedagogik jarayon asosidagi pedagogik texnologiyalar;

o'quvchilar faoliyatini faollashtirish va jadallashtirish asosidagi pedagogik texnologiyalar, o'quv jaryonini boshqarish va tashkil qilish samaradorligi asosidagi pedagogik texnologiyalar; materialni didaktik takomillashtirish va rekonstruksiyalash asosidagi pedagogik texnologiyalar; xususiy fan pedagogik texnologiyalari; alternativ texnologiyalar; tabiatga moslashtirilgan texnologiyalar; rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari; mualliflik maktablari pedagogik texnologiyalari; texnologiyalarni loyihalash va o'zlashtirish texnologiyalari; fanlar bilim, o'quv, ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan – axborot texnologiyalari; aqliy faoliyat usullarini shakllantiriga yo'naltirilgan - operatsion texnologiyalar; estetik va axloqiy munosabatlar sohasini shakllantirishga yo'naltirilgan emotsional badiiy va emotsional axloqiy texnologiyalar; shaxsning o'z-o'zini rivojlantirish mexanizmlarini shakllantirishga yo'naltirilgan o'z-o'zini rivojlantirish texnologiyalari;

ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan – evristik texnologiyalar; amaliy faoliyat sohasini rivojlantirishga yo'naltirilgan amaliy texnologiyalar va shu kabilar.

N.X.Avliyoqulov “Zamonaviy o'qitish texnologiyalari” nomdagi ishlarida:

shaxsga yo'naltirilgan o'qitish texnologiyalari;

avtoritar va shaxsga yo'naltirilgan o'qitish texnologiyalari; ishbilarmonlik o'yinlari texnologiyasi;

muammoli o'qitish texnologiyasi; individuallashtirilgan o'qitish texnologiyasi;

tabaqalashtirilgan o'qitish texnologiyasi; dasturlashtirilgan o'qitish texnologiyasi; kompyuterli o'qitish texnologiyasi;

modulli o'qitish texnologiyasi kabilar haqida fikrlar bayon etilgan.

Xulosa sifatida ta'kidlash joizki, yuqoridagi kabi ta'limiy texnologiyalarni qo'llagan holda darslarni tashkil etish o'quvchilarni nafaqat mavzu yuzasidan bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirishni, balki darsda faol ishtirok etish, diqqatni jamlash, har bir topshiriqqa mas'uliyat bilan yondashish, shuningdek o'zgalar fikrini hurmat qilish va tinglash kabi sifatlarni ham shakllantiradi. Bu borada o'qituvchi har bir darsga ijodiy yondashishi, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olishi, iqtidor va iste'dodni rag'batlantirish hamda aql-zakovotini ayamasliklari lozim.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsyepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5712-sonli Farmoni.
2. Pedagogik texnologiya. N.X.Avliyakov, N.N.Musaeva. –T.: Chopon NMIU, 2012. 90-bet.
3. Innovatsion ta'lim texnologiyalari / Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. – Toshkent: 2015. 168-bet.
4. Mahmudov M. O'quv materialini didaktik loyihalash tizimi. «Pedagogik mahorat», 2002-yil, 3-son, 3-11 betlar.
5. Abdurahmanova N., Jumaev M., O'rinboeva L. Boshlang'ich sinflar uchun matematikadan didaktik materiallar. -T.: «Istiqlol», 2004, - 65 bet
6. Rakhmanova Mukaddas. "Scientific and pedagogical bases of preparation of students for development of social activity in the process of professional and pedagogical education" www.eprajournals.som | Journal DOI URL: <https://doi.org/10.36713/epra2013.B.283-287>.
7. Raxmanova M.Q. Problems of Improving Social Competence of Students in the Process of Higher Pedagogical Education // Sentral asian journal of literature, philosophy and culture 12 Des 2022 B.48-52
8. Raxmanova M.Q. O'quvshilar kasbiy ta'limining psixologik jihatlar va motivlari // O'zMU xabarlar. 2021. –№1/3/ – B. 114-116.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada "Boshlang'ich ta'limda individuallashtirilgan o'qitish texnologiyalaridan foydalanish samaradorligini oshirish" to'g'risida so'z boradi. Chunki, o'quvchining mavjud imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishni ta'minlash – zamonaviy o'quv jarayonida jadallashib borayotgan ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning talabidir. Zamonaviy texnologiyalaridan foydalanib o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda individual yondashish asosida o'qitish yo'llari, usullari tanlanadi va turli o'quv-uslubiy, psixologik, pedagogik hamda tashkiliy boshqaruv tadbirlari orqali amalga oshiriladi.

.РЕЗЮМЕ

Данная статья посвящена теме «Повышение эффективности использования индивидуализированных технологий обучения в начальном образовании». Потому что обеспечение реализации имеющихся возможностей обучающегося – это требование научно-технического развития, ускоряющегося в современном образовательном процессе. При организации образовательного процесса с использованием современных технологий способы и методы обучения подбираются на основе индивидуального подхода и реализуются посредством различных учебно-методических, психолого-педагогических и организационно-управленческих мероприятий.

SUMMARY

This article is about «Increasing the efficiency of using individualized teaching technologies in primary education». Because ensuring the realization of the student's existing capabilities is a requirement of the scientific and technical development that is accelerating in the modern educational process. In the organization of the educational process using modern technologies, the ways and methods of teaching are selected based on an individual approach and are implemented through various educational and methodological, psychological, pedagogical and organizational management measures.